

Sygn. akt III AUa 40/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 września 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Barbara Białecka
Sędziowie:	SSA Romana Mrotek (spr.) SSO del. Beata Górską
Protokolant:	St. sekr. sąd. Elżbieta Kamińska

po rozpoznaniu w dniu 26 września 2013 r. w Szczecinie

sprawy W. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K.

o emeryturę

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 16 listopada 2012 r. sygn. akt IV U 1060/12

oddala apelację.

SSA Romana Mrotek SSA Barbara Białecka SSO del. Beata Górską

Sygn. akt III AUa 40/13

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. decyzją z 19 lipca 2012 r. odmówił W. P. prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych wywodząc, że do dnia 1 stycznia 1999r. ubezpieczony nie osiągnął 25-letniego okresu składkowego i nieskładkowego. Organ rentowy nie zaliczył bowiem do 25-letniego okresu składkowego i nieskładkowego okresu odbywania przez ubezpieczonego praktyki kandydackiej, ponieważ okres takiej praktyki, nie został wymieniony w art. 6 oraz w art. 7 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. jedn. Dz. U. z 2009r. nr 153, poz. 1227 z zm.).

W. P. złożył odwołanie od wydanej decyzji wnosząc jednocześnie o jej zmianę poprzez uznanie jego prawa do emerytury. Wskazał przy tym, że praktyka kandydacka, którą odbywał na żaglowcu (...) wchodziła w zakres jego nauki na Wydziale (...) Wyższej Szkoły (...) w S., była obowiązkowa i objęta programem studiów.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie podtrzymał argumentację jak w zaskarżonej decyzji. W szczególności powtórzył, że okres odbytej praktyki kandydackiej przed dniem rozpoczęcia okresu nauki w szkole wyższej, który nie mieści się w zakresie regulaminowego okresu studiów, w tym czasie wynoszącego 4,5 roku w rozumieniu ustawy emerytalnej - nie jest przy tym ani okresem składkowym, ani nieskładkowym. Jednocześnie wskazał, iż okres praktyki kandydackiej był nie tylko okresem przed dniem rozpoczęcia nauki w szkole wyższej, ale również po odliczeniu w/w okresu przewyższał on całkowity okres wskazany w regulaminie studiów, a więc brak było podstaw do zaliczenia go do okresu nieskładkowego.

Sąd Okręgowy w Koszalinie wyrokiem z dnia 16 listopada 2012 r. oddalił odwołanie ubezpieczonego od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. z dnia 19 lipca 2012 r.

Sąd pierwszej instancji zważył i ustalił następujący stan faktyczny.

Ubezpieczony W. P. urodził się (...)r. W dniu 28 czerwca 2012r. zgłosił wniosek o przyznanie prawa do emerytury. Ubezpieczony przed organem rentowym na dzień 1 stycznia 1999r. udowodnił łącznie 24 lata, 10 miesięcy i 21 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym 20 lat, 1 miesiąc okresów składkowych, 4 lata 9 miesięcy i 21 dni okresów nieskładkowych, jednocześnie udokumentował 17 lat 5 miesięcy i 3 dni pracy w warunkach szczególnych. Ubezpieczony osiągnął wiek 60 lat, nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego i rozwiązał stosunek pracy.

Z zaświadczenia wystawionego 30 września 2011 r. przez Kierownika Dziekanatu Wydziału (...) Akademii (...) w S. wynika, że ubezpieczony w okresie od dnia 1 października 1969r. do dnia 30 marca 1974r. odbywał studia wyższe na Wydziale (...) Wyższej Szkoły (...) w S.. Studia ukończył zgodnie z programem i w terminie uzyskując tytuł inżyniera nawigatora. Regulaminowy okres studiów w tamtym czasie trwał 4,5 roku tj. 9 semestrów. Powyższy okres został przez ZUS uznany w całości jako okres nieskładkowy.

W dniu 28 czerwca 2012r. ubezpieczony przed organem rentowym przedłożył nowe zaświadczenie wystawione w dniu 15 czerwca 2012r. przez Kierownika Dziekanatu Wydziału (...) Akademii (...) w S. wskazujące, iż ubezpieczony odbywał studia już w okresie wcześniejszym tj. od dnia 14 lipca 1969r. (nie zaś od wcześniej podawanej daty - 1 października 1969r.) do dnia 30 marca 1974r. i ukończył studia zgodnie z programem w regulaminowym okresie studiów tj. 4,5 roku. Zaświadczenie z dnia 15 czerwca 2012r. oprócz powyższej zmiany w datach, posiadało również dodatkowy zapis, o treści „w okresie od dnia 14 lipca 1969r. do dnia 31 sierpnia 1969r. ubezpieczony odbywał praktykę kandydacką, na 6 tygodni przed I semestrem, która była obowiązkowa i objęta programem studiów”.

Z zarządzenia nr (...) Ministra Żegluzi z dnia 18 lipca 1969r. w sprawie wprowadzenia regulaminu studiów w wyższych szkołach morskich wynika, że w § 9 pkt 1 regulaminu ustalono, że rok szkolny trwa od 1 września do 31 sierpnia następnego roku kalendarzowego.

Na rozprawie w dniu 7 listopada 2012r. ubezpieczony W. P. oświadczył, że rok szkolny zaczynał się 1 września 1969r.

Z treści planu studiów wyższych szkół morskich wynika, że praktyka kandydacka była ustalana na 6 tygodni przed rozpoczęciem I semestru na wydziale nawigacji.

Zaskarżoną decyzją organ rentowy odmówił ubezpieczonemu prawa do emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych, albowiem W. P. nie legitymuje się 25-letnim okresem składkowym i nieskładkowym.

W oparciu o tak ustalony stan faktyczny Sąd Okręgowy uznał, iż odwołanie na uwzględnienie nie zasługuje.

Powołując treści art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. jedn. Dz. U. z 2009r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.) sąd meriti wskazał, iż ubezpieczonym urodzonym po

dniu 31 grudnia 1948 roku przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku emerytalnego, wynoszącego co najmniej 60 lat dla kobiet i co najmniej 65 lat dla mężczyzn, z zastrzeżeniem art. 46, 47, 50, 50a i 50e i 184.

W myśl natomiast art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 roku przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli:

- 1) okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet i 65 lat - dla mężczyzn oraz
- 2) okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27.

Jednocześnie emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nie przystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa oraz rozwiązania stosunku pracy - w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem (art. 184 ust. 2 ustawy).

Przepis ten ma charakter przejściowy, bowiem zawarty został w rozdziale 2 działu X ustawy zawierającym przepisy intertemporalne. Dotyczy on wyłącznie tych ubezpieczonych, którzy w dniu wejścia w życie ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych już legitymowali się wymaganym okresem składkowym i nieskładkowym - a w tym wymaganym okresie pracy w warunkach szczególnych, lecz nie osiągnęli wieku emerytalnego.

Kontynuując Sąd Okręgowy podał, że w przypadku ubezpieczonego W. P. nie budzi wątpliwości fakt, że osiągnął on wiek emerytalny 60 lat po 31.12.2008r., nie przystąpił do otwartego funduszu emerytalnego i rozwiązał stosunek pracy, oraz posiada okres pracy w szczególnych warunkach przekraczający 15 lat. Jednocześnie ubezpieczony nie posiada wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego wynoszącego co najmniej 25 lat, bowiem na dzień 1 stycznia 1999r. ubezpieczony udowodnił łącznie okres 24 lata, 10 miesięcy i 21 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym 20 lat, 1 miesiąc okresów składkowych oraz 4 lata 9 miesięcy i 21 dni okresów nieskładkowych. Organ rentowy nie zaliczył bowiem do okresu nieskładkowego okresu odbywania przez W. P. praktyki kandydackiej, albowiem była ona odbywana przed dniem rozpoczęcia okresu nauki w szkole wyższej, który to okres nie mieści się w zakresie regulaminowego okresu studiów, w tym czasie wynoszącego 4,5 roku.

Dalej Sąd Okręgowy podał, iż zgodnie z art. 7 pkt. 9 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych okresami nieskładkowymi są okresy nauki w szkole wyższej na jednym kierunku, pod warunkiem ukończenia tej nauki, w wymiarze określonym w programie studiów. Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem m.in. wyrokiem z dnia 24 czerwca 2008r. w sprawie o sygn. akt I BU 19/07 Sąd Najwyższy wskazał, że z art. 7 pkt. 9 ustawy emerytalnej nie wynika, aby określał on ramy czasowe - od dnia rozpoczęcia studiów do dnia, w którym - wedle programu nauczania - nauka miała się zakończyć. Jedyne ograniczenie, jakie z niego wynika, to ograniczenie okresu nieskładkowego do wymiaru wynikającego z programu nauczania. Zatem do tego okresu wliczyć można każdy odbyty okres nauki w szkole wyższej (niezależnie od jego umiejscowienia w czasie), pod warunkiem, że:

- 1) jest to nauka na jednym kierunku studiów,
- 2) nauka została ukończona - z ograniczeniem do wymiaru wynikającego z programu nauczania i oczywiście z wyłączeniem okresów, które w myśl art. 11 powyższej ustawy zbiegają się z okresami składkowymi.

Z treści zaświadczenia z 30 września 2011 r. i zaświadczenia z 15 czerwca 2012r. wystawionego przez Kierownika Dziekanatu Wydziału (...) Akademii (...) w S. wynika, że ubezpieczony ukończył studia zgodnie z programem regulaminowym tj. w okresie studiów trwającym 4,5 roku (9 semestrów). Tym samym, zgodnie z treścią art. 7 pkt. 9 ustawy emerytalnej maksymalny okres nauki w szkole wyższej jaki w przypadku ubezpieczonego można zaliczyć do okresu nieskładkowego to okres 4,5 roku, albowiem jest to okres jaki wynika wprost z programu nauczania (planu

studiów specjalności (...), kierunek(...) w Wyższej Szkole (...)). Powyższy okres 4,5 roku tj. 4 lata i 6 miesięcy (9 semestrów) został już w całości uznany przez organ rentowy, jako okres nieskładkowy. Nie można zatem zaliczyć do okresu nieskładkowego dodatkowego okresu praktyki kandydackiej trwającej od dnia 14 lipca 1969r. do dnia 31 sierpnia 1969r. tj. praktyki odbytej przed rozpoczęciem I semestru w Wyższej Szkole (...). Wskazany dodatkowy okres jest ponadwymiarowy tj. wykracza ona poza wymiar maksymalny trwania okresu nauki przewidziany w Wyższej Szkole (...) - 4,5 roku, który już został zaliczony do okresów nieskładkowych przez organ rentowy.

Jednocześnie sąd pierwszej instancji podniósł, że ubezpieczony przyznał oświadczając na rozprawie w dniu 7 listopada 2012r., że „rok szkolny w Wyższej Szkole (...) zaczynał się 1 września 1969r.” Potwierdzają to także zapisy w zarządzeniu nr (...) Ministra Żeglugi z dnia 18 lipca 1969r. w sprawie wprowadzenia regulaminu studiów w wyższych szkołach morskich - z § 9 pkt. 1 regulaminu, z którego wynika, że rok szkolny trwał od 1 września do 31 sierpnia następnego roku kalendarzowego.

Z zebranej w sprawie dokumentacji wynika wprost, że praktyka kandydacka została odbyta na 6 tygodni przed rozpoczęciem I semestru nauki w szkole wyższej, na Wydziale (...), czyli przed rozpoczęciem w przypadku ubezpieczonego nauki w Wyższej Szkole (...).

Zdaniem Sądu orzekającego w niniejszej sprawie jedynie wymiar studiów zgodny z programem nauczania tj. okres 4,5 roku (4 lata 6 miesięcy) - 9 semestrów, może zostać uznany za okres nieskładkowy w rozumieniu art. z art. 7 pkt. 9 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy uznał, że ubezpieczony nie spełnił łącznie wszystkich warunków do nabycia prawa do emerytury określonych w art. 184 ust. 1 i 2 ustawy emerytalnej.

Apelację od wyroku wniósł ubezpieczony, który wydanemu rozstrzygnięciu zarzucił błędy w ustaleniach faktycznych mających istotny wpływ na kierunek rozstrzygnięcia, przede wszystkim poprzez nie rozważenie w okolicznościach rozpoznawanej sprawy wagi i znaczenia dowodu z dokumentu uzyskanego z archiwum obecnej Akademii (...) w S., z którego treści jednoznacznie wynika, że ukończone w terminie przez ubezpieczonego programowo studia, obejmowały 9 semestrów i 6 tygodni praktyki przed I semestrem i z tej przyczyny błędne jest twierdzenie Sądu I-ej Instancji, jakoby ta praktyka „nie mieściła się” (?) w programie studiów w latach 1969-1974 .

Tak podnosząc, apelujący wniósł o zmianę wyroku oraz zmianę decyzji i rozstrzygnięcie co do istoty sprawy. Jednocześnie wniósł o dopuszczenie dowodu z przesłuchania świadka W. G. i posiadanego jego indeksu w oryginale.

W uzasadnieniu swojego stanowiska apelujący wskazał, iż sąd pierwszej instancji bez podstawy prawnej przyjął, iż studia ukończone przez ubezpieczonego ograniczone są do wymiaru studiów wynoszącego 4,5 roku, ponieważ tej rozpiętości czasowej nie ma - oprócz dwóch zaświadczeń wewnętrznie sprzecznych w swej treści - ani w jakimkolwiek przytoczonym, przez sąd akcie normatywnym, ani w dokumencie przedłożonym na rozprawie: PLAN STUDIÓW. Dokument ten zawiera natomiast wyraźnie w swej treści stwierdzenie - Rubryka I u góry - że nauka trwa 9 semestrów, oraz obejmuje 6 tygodniową praktykę przed I semestrem i 9 semestrów nauki. Nigdzie przy tym, nie ma jakiegokolwiek choćby wzmianki, że program studiów trwa 4,5 roku. Jednocześnie apelujący wskazał, iż na skutek oczywiście błędnej treści zaświadczenia z dnia 30.09.2011 r. pracownicy Akademii (...) w S. wpisali początek OBECNIE obowiązującego roku akademickiego (01.10.), natomiast w zaświadczeniu z dnia 15.06.2012 r. również oczywiście błędnie - jak i w poprzednim zaświadczeniu - twierdzi się, że nauka trwała 4,5 roku (9 semestrów). Natomiast Sąd bezkrytycznie przyjął te zaświadczenia i nie skonfrontował ich treści z przedłożonym przez ubezpieczonego dokumentem celem wykazania rozbieżności i sprzeczności. Skoro bowiem z zaświadczenia z dnia 15.06.2012 r. wprost wynika, że nauka trwała 4,5 roku i zgodnie z programem ubezpieczony ukończył studia 30.03.1974 r., to w tej sytuacji okres nauki objęty programem nie równa się 4,5 roku jeżeli przywołane przez Sąd I-ej Instancji (a co potwierdził ubezpieczony) Zarządzenie Ministra Żeglugi normuje rozpoczęcie roku szkolnego 1 września i zakończenie 31 sierpnia roku następnego. W takiej bowiem sytuacji objęty PROGRAMEM STUDIÓW czas nauki trwa - choćby przyjmując początek i koniec roku szkolnego, tak jak w zaskarżonym wyroku - 55 miesięcy, czyli więcej niż 4,5 roku, który nie wynika z żadnego aktu normatywnego ani innego dokumentu z okresu pobierania przez skarżącego nauki. Natomiast

PROGRAM STUDIÓW jednoznacznie został określony w dokumencie złożonym na rozprawie i z niego wynika: 9 semestrów nauki i 6 tygodni praktyki. Na koniec apelujący wskazał, iż uwadze sądu umknął fakt, iż rocznik 1969 był PIERWSZYM, który rozpoczął istnienie i funkcjonowanie Wyższej Szkoły (...) w S. mocą Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20 sierpnia 1968 roku w sprawie przekształcenia Państwowych Szkół (...)w (...) i w (...) w wyższe szkoły (...) i z tej przyczyny obowiązkowe praktyki objęte programem studiów nie znalazły swego odzwierciedlenia w ówczesnych powszechnie obowiązujących aktach normatywnych.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja ubezpieczonego okazała się nieuzasadniona.

Prawidłowo Sąd Okręgowy wskazał, że uprawnienia ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r. do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze reguluje art. 184 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. 09.153.1227) i do nabycia tego świadczenia wymagany jest:

1)okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 65 lat dla mężczyzn oraz

2)okres składkowy i nieskładkowy, o którym mowa w art. 27, tj. wynoszący 25 lat dla mężczyzn.

Emerytura, o której mowa w ust. 1, przysługuje pod warunkiem nieprzystąpienia do otwartego funduszu emerytalnego albo złożenia wniosku o przekazanie środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym, za pośrednictwem Zakładu, na dochody budżetu państwa oraz rozwiązania stosunku pracy – w przypadku ubezpieczonego będącego pracownikiem.

W rozpoznawanej sprawie jedyną kwestią sporną, był ustalenie czy W. P. posiada wymagany okres 25 lat okresu składkowego i nieskładkowego. Zdaniem organu rentowego na dzień 1 stycznia 1999 r. ubezpieczony udowodnił okres 24 lat 10 miesięcy i 21 dni okresów składkowych i nieskładkowych, w tym 20 lat 1 miesiąc okresów składkowych oraz 4 lata i 9 miesięcy i 21 dni okresów nieskładkowych.

Zdaniem Sądu odwoławczego Sąd pierwszej instancji słusznie uznał, iż praktyka kandydacka, którą ubezpieczony odbył w okresie od 14 lipca 1969 r. do 31 sierpnia 1969 r. nie zalicza się do okresu nauki w szkole wyżej w rozumieniu art. 7 pkt. 9 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009r., nr 153, poz. 1227 ze zm.).

Przywołany wyżej art. 7 pkt. 9 ustawy o emeryturach i rentach z FUS stanowi, że okresami nieskładkowymi są m.in. okres nauki w szkole wyższej na jednym kierunku, pod warunkiem ukończenia tej nauki, w wymiarze określonym w programie studiów. Termin "ukończenie nauki" odnosi się do zaliczenia całego programu studiów, a tym samym nie może zostać zaliczony do okresu nieskładkowego.

W. P. ukończył studia wyższe magisterskie na Wydziale (...) o specjalności (...) w Wyższej Szkole (...) w S.. Zgodnie z Programem Nauczania w Wyższych Szkołach (...) dla Kierunku (...), program studiów obejmował 9 semestrów, a więc okres 4,5 roku i obejmował zajęcia w szkole oraz praktyki na statkach szkolnych i eksploatacyjnych. (k- 69 zał.

3) Okres studiów ubezpieczonego przypadał od 1 października 1969 r. do 30 marca 1974 r. (k-6 akt rentowych) i taki też okres został zaliczony ubezpieczonemu jako okres nieskładkowy. Ubezpieczony składając wniosek o emeryturę złożył do akt rentowych zaświadczenie z Akademii (...) w S. z dnia 30 września 2011r., z którego wynika okres nauki w szkole wyższej od 1 października 1969r. do 30 marca 1974r. Taki sam okres studiów wykazał również w kwestionariuszu złożonym do akt rentowych. Złożenie takich a nie innych dokumentów spowodowało zaliczenie przez organ rentowy okresu studiów liczonego od 1 października 1969r. Dopiero w postępowaniu przed Sądem Okręgowym, a następnie Sądem Apelacyjnym ubezpieczony wykazał, że rok akademicki rozpoczął się w dniu 1 września 1969r., a nie 1 października 1969r. Doliczenie jednakże jednego miesiąca (wrzesień 1969r.) nie wpłynie na zmianę decyzji

i przyznanie wnioskodawcy świadczenia. Zestawienie powyższego okresu studiów ze spornym okresem praktyk kandydackich tj. od 14 lipca 1969 r. do 31 sierpnia 1969 r. wskazuje, że apelujący odbył ją przed rozpoczęciem studiów, a więc nie była to część procesu dydaktyczno – wychowawczego, bowiem ubezpieczony nie miał jeszcze w spornym okresie statusu studenta. Takiej oceny nie zmienia fakt, że praktyka kandydacka została W. P. następnie wpisana do indeksu. (k- 58) Jak wynika z zeznań świadka P. T. (k-97) umieszczenie praktyki kandydackiej w indeksie wynikało z faktu, iż dla kandydatów na studentów nieosiągalna była książeczka żeglarska, którą otrzymywali dopiero studenci w pierwszym roku, po uruchomieniu specjalnych procedur.

Wsparciem zaprezentowanego stanowiska Sądu Apelacyjnego są niewątpliwie regulacje zawarte w Załączniku do Zarządzenia Nr (...) Ministra Żeglugi z dnia 3 lutego 1966 r. (...) w sprawie nadania statutu Państwowym Szkołom (...), w którego pkt II „Słuchacze” w § 10 wskazano, iż prawo do wstąpienia do Szkoły (...) posiada każdy obywatel polski płci męskiej o ile:

1. nie przekroczył 23 lat życia przed odbyciem służby wojskowej, lub 25 lata po ukończeniu służby wojskowej,
2. posiada świadectwo dojrzałości,
3. zostanie uznany przez Komisję lekarską szkoły za zdolnego do służby morskiej,
4. złoży pomyślnie egzaminy wstępne które regulamin ustala Ministerstwo żeglugi,
5. obędzie z pomyślnym wynikiem żeglugę próbną na statku szkolnym (obowiązuje kandydatów na Wydział Służb Pokładowej Morskiej i Nawigacyjno-Połowowej) lub praktykę warsztatową (obowiązuje kandydatów na pozostałe wydziały).

Z powyższego wynika zatem, iż rejs kandydacki był ostatnim testem jaki musiał przejść kandydat na studenta Wyższej Szkoły (...) (a zatem jeszcze nie student). Powyższe wynika także z zeznań przesłuchanego świadka P. T. (k-97), który potwierdził, że bez takiej praktyki nie można było zostać studentem.

Również Regulamin studiów wyższych w szkołach morskich prowadzonych systemem dziennym, ustalony Zarządzeniem Nr (...) Ministra Żeglugi z dnia 18 lipca 1969 r. (...) w sprawie wprowadzenia regulaminu studiów w wyższych szkołach morskich, w § 1 „Przepisów ogólnych” wskazuje, że przyjęcie w poczet studentów wyższych szkół morskich następuje po odbyciu okresu kandydackiego, z chwilą immatrykulacji i po złożeniu ślubowania na ręce rektora. Jednocześnie zgodnie z rozdziałem II „Rok szkolny” z § 9 pkt ppkt 1, wynika, że rok szkolny trwa od 1 września do 31 sierpnia następnego roku kalendarzowego i obejmuje semestr zimowy, semestr letni oraz zakończenie semestru letniego do początku semestru zimowego przeznaczony na przewidziane planem studiów praktyki i obozy wojskowe oraz wakacje letnie. (ppkt 2) (k-23)

Z obu powyższych regulacji wynika zatem bezspornie, że jednym z warunków koniecznych do uzyskania statusu studenta uczelni morskiej było odbycie praktyki kandydackiej, będącej swoistego rodzaju sprawdzianem dla potwierdzenia predyspozycji przyszłego adepta do pracy na morzu.

Równocześnie zauważyć należy, iż spełnienie dodatkowego warunku jako niezbędnego do uzyskania statusu studenta, wynika także z ustawy z dnia 5 listopada 1958r. o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 1969r., nr 4, poz. 31), w której to art. 39 ust. 1 wskazano, że dopuszczenie do studiów w charakterze studenta może być uzależnione od odbycia praktyki zawodowej lub określonego stażu pracy i złożenia egzaminu wstępnego. Jednocześnie art. 40 ww. ustawy stanowi, że przyjęcie w poczet studentów szkoły następuje z chwilą immatrykulacji i po złożeniu na ręce rektora lub dziekana ślubowania, którego brzmienie i tryb składania ustala Minister. Podobne zapisy zawiera art. 170 ustawy z dnia 27 lipca 2005r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz.U. Nr 164, poz. 1365) który stwierdza, że osoba przyjęta na studia nabywa prawa studenta z chwilą immatrykulacji i złożenia ślubowania, którego treść określa statut uczelni. Artykuł 2 ust. 1 pkt 19 tej ustawy stanowi, że immatrykulacja to akt przyjęcia w poczet studentów uczelni. Należy podkreślić, iż z chwilą doręczenia studentowi decyzji o przyjęciu na studia tworzy się stosunek prawny pomiędzy użytkownikiem, a szkołą

wyższą, co nie oznacza jeszcze, że student może korzystać z pełni praw i że obowiązują w stosunku do niego wszystkie określone przepisami obowiązki. Prawa i obowiązki studenta są uregulowane w sposób dwustopniowy: część z nich, przynajmniej w ogólnym zakresie jest uregulowana na szczeblu ustawowym, część natomiast ma swoje podstawy (bądź szczegółowe doprecyzowanie) w aktach o charakterze wewnętrznym (statutach, regulaminach). Oznacza to konieczność dokonania jeszcze jednego aktu, który skonkretyzuje stosunek prawny pomiędzy studentem a szkołą wyższą, aktu prowadzącego do akceptacji przez użytkownika praw i obowiązków wynikających z wewnętrznych regulacji prawnych uczelni. Takim aktem jest odbycie immatrykulacji i złożenie ślubowania.

Zatem słusznym jest stanowisko Sądu Okręgowego, iż praktyka kandydacka nie mogła być zaliczona do okresu studiów, bowiem w trakcie jej odbywania ubezpieczony nie był jeszcze studentem, a dopiero ubiegał się o taki statut. Praktyka kandydacka była ostatnim „egzaminem” mającym potwierdzić, czy kandydat na studenta posiada wymagane predyspozycje do pełnienia służby na morzu. Za takim stanowiskiem przemawia także fakt, iż status studenta zgodnie z powołanymi przepisami otrzymywało się dopiero po immatrykulacji i złożeniu ślubowania, a nie - jak domaga się ubezpieczony - już z momentem rozpoczęcia rejsu kandydackiego.

Jednocześnie z uwagi na fakt, iż zgodnie z programem studiów okres ich trwania wynosił 4,5 roku (i taki też został zaliczony do ogólnego okresu składkowego i nieskładkowego ubezpieczonego) to nie można było dodatkowo zaliczyć do niego okresu rejsu kandydackiego, albowiem wykraczał on poza ramy okresu określonego jako czas trwania studiów na wybranym przez ubezpieczonego kierunku. Przy czym zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, jeżeli został spełniony warunek ukończenia nauki w szkole wyższej, okresem nieskładkowym jest okres nauki na wyższej uczelni na jednym kierunku, w wymiarze określonym programem studiów. (por. wyrok SN z dnia 24 czerwca 2008 r., I BU 19/07, wyrok SN z dnia 3 lutego 1994 r., II URN 55/93)

Na koniec sąd odwoławczy nie neguje, że ubezpieczony w trakcie trwania studiów odbywał praktyki (co potwierdzają stosowane wpisy w indeksie), które zostały mu zaliczone do procesu dydaktycznego. Te praktyki nie są tożsame z praktyką kandydacką, a dokładniej rejsem kandydackim, który jak wspomniano powyżej był jednym z elementów czy wręcz wymogiem procesu rekrutacyjnego kandydata na studenta szkoły (...). Praktyki odbyte w czasie trwania studiów z samej nazwy wskazują na inny charakter szkolenia niż praktyka kandydacka (praktyka na statkach instrumentalnych 2 tygodnie w semestrze II, praktyka marynarska 12 tygodni w IV semestrze, praktyka na statkach instrumentalnych 2 tygodnie w VI semestrze, praktyka marynarska grupowa na statku eksploatacyjnym 19 tygodni w VII semestrze, praktyka indywidualna na statku eksploatacyjnym 18 tygodni w VIII semestrze).

Wskazując na powyższe Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację jako bezzasadną.

SSA Romana Mrotek SSA Barbara Białecka SSO del. Beata Górka